

Povelja o temeljnim pravima Europske Unije

Provedba i korištenje

The project is co-funded
by the European Union

Povelja o temeljnim pravima Europske unije

Europska unija smatra ljudska prava univerzalnim i nedjeljivim. Ona ih aktivno promiče i brani, kako unutar svojih granica, tako i u odnosima sa zemljama koje nisu članice EU-a. Unija se temelji na vrijednostima ljudskog dostojanstva, demokracije, jednakosti, vladavine zakona i poštivanju ljudskih prava, uključujući prava osoba koje pripadaju manjinama. Na nacionalnoj razini ljudska prava građana zemalja članica zaštićena su nacionalnim ustavima, a na razini EU zajamčena su **Poveljom o temeljnim pravima Europske unije**.

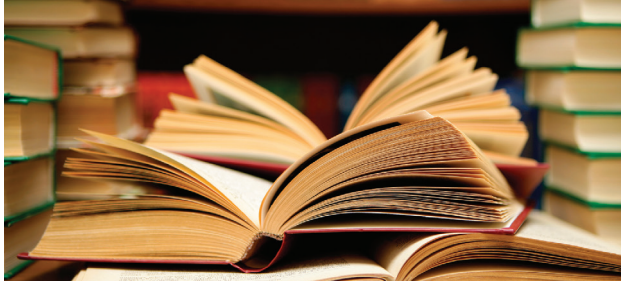
Povelja o temeljnim pravima Europske unije prvi je formalni dokument koji na jednom mjestu objedinjuje sva osobna, građanska, politička, ekonomska i socijalna prava koja uživaju ljudi unutar Europske unije. Glavni cilj ove moderne parafraze klasične povelje o pravima je učiniti temeljna prava vidljivijima i dostupnima građanima. Ona ne uspostavlja nova prava već potvrđuje ona postojeća, koja su već prethodno bila razasuta u rasponu brojnih izvora, osobito iz ustavnih tradicija i međunarodnih obveza zajedničkih državama članicama, iz Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Socijalne povelje koju su usvojile Unija i **Vijeće Europe** te iz prakse **Suda Europske unije** i **Europskoga suda za ljudska prava**.

Glavno područje primjene Povelje odnosi se na institucije Europske unije - Europsku komisiju, Europski parlament, Vijeće EU, Europsko vijeće, Sud Europske unije, Revizorski sud i Europsku centralnu banku, i tijela sekundarnog zakonodavstva, koja uvijek moraju biti u skladu s pravima i pridržavati se načela proklamiranih Poveljom.

Povelja se odnosi i na države članice, ali samo kada provode pravo EU. Primjena Povelje razdvojena je od primjene nacionalnih ustava te se njome ne povećavaju ovlasti EU na štetu država članica.

Povelju su svečano proglasili Europski parlament, Vijeće i Komisija u Nici 2000. godine. Nakon neuspjelog pokušaja ratifikacije Ustava za Europu iz 2004. godine, Povelja je morala pričekati Ugovor iz Lisabona iz 2009. godine da bi postala pravno obvezujuća. Ugrađena je kao prilog Ugovoru o Europskoj uniji te sukladno članku 6. Ugovora „ima istu pravnu snagu kao Ugovori“.

Sadržaj Povelje

Povelja o temeljnim pravima Europske unije uključuje preambulu i 54 članka podijeljenih na sedam glava, koje sadrže odredbe o političkim, socijalnim, građanskim i gospodarskim pravima koja EU jamči svojim građanima. Njome se napušta tradicionalno razlikovanje civilnih i političkih prava s jedne, te ekonomskih i socijalnih prava s druge strane. Povelja uključuje i moderna **prava treće generacije** kao što su pravo na zaštitu podataka, zdrav okoliš i transparentnu administraciju.

GLAVA I. DOSTOJANSTVO

odnosi se na pravo na život, pravo na integritet osobe, zabranu mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, zabranu ropstva i prisilnog rada.

GLAVA II. SLOBODE

uključuje slobodu i sigurnost, poštivanje privatnog i obiteljskog života, zaštitu osobnih podataka, pravo na sklapanje braka i osnivanje obitelji, slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti, slobodu izražavanja i informiranja, slobodu okupljanja i udruživanja, slobodu umjetnosti i znanosti, pravo na obrazovanje, slobodu izbora zanimanja i pravo na rad, slobodu poslovanja, pravo na imovinu, pravo na azil te na zaštitu u slučaju protjerivanja i izručenja.

GLAVA III. JEDNAKOST

građanima jamči jednakost pred zakonom, nediskriminaciju, kulturnu, vjersku i jezičnu raznolikost, jednakost između muškaraca i žena, prava djeteta, prava starijih osoba te integraciju osoba s invaliditetom.

GLAVA IV. SOLIDARNOST

jamči pravo radnika na informiranje i savjetovanje u poduzeću, pravo na kolektivno pregovaranje i djelovanje, pravo na pristup službama zapošljavanja, zaštitu u slučaju neopravdanog otkaza, poštene i pravedne radne uvjete, zabranu dječjeg rada, zaštitu obitelji i profesionalnog života, socijalnu sigurnost i socijalnu pomoć, zdravstvenu skrb, pristup uslugama od općeg gospodarskog interesa, zaštitu okoliša i zaštitu potrošača.

GLAVA V. PRAVA GRAĐANA

govori o pravu na glasovanje i kandidiranje na izborima za Europski parlament i na općinskim izborima, pravu na dobru upravu, pravu na pristup dokumentima i Europskom pučkom pravobranitelju, pravu na prigovor, slobodi kretanja i boravka te pravu na diplomatsku i konzularnu zaštitu.

GLAVA VI. PRAVDA

građanima jamči pravo na djelotvoran pravni lijek i pravedno suđenje, pretpostavku nevinosti i pravo na obranu, načelo zakonitosti i proporcionalnosti kaznenih djela i kazni te pravo da osoba ne može biti suđena ili kažnjena dvaput u kaznenom postupku za isto kazneno djelo.

GLAVA VII. OPĆE ODREDBE

govori o području primjene Povelje.

Svi povjerenici
Europske komisije
prilikom preuzimanja
te funkcije polažu
prisegu da će se
pridržavati Povelje o
temeljnim pravima.

Strategija za učinkovitu provedbu Povelje

Europska komisija nastoji Povelji postupno udahnuti život mjerama za promicanje i zaštitu prava građana EU-a utvrđenih Poveljom. Komisija je u listopadu 2010. donijela „**Strategiju za učinkovitu provedbu Povelje**“ i njome preuzela obvezu informiranja građana o situacijama u kojima mogu intervenirati u području temeljnih prava te obvezu izdavanja godišnjeg izvješća o provedbi Povelje u cilju praćenja postignutog napretka.

Povelja je prije svega upućena institucijama EU-a. Ona ne zamjenjuje nacionalne sustave, već ih dopunjuje. Države članice primjenjuju vlastite ustavne sustave i njima utvrđena temeljna prava.

Komisija je Mjerama za provedbu Povelje potaknula automatsko uzimanje u obzir temeljnih prava kada priprema nove prijedloge u području zakonodavstva i politika. Taj je pristup od ključne važnosti u čitavom

postupku odlučivanja EU-a, uključujući slučajeve u kojima Europski parlament i Vijeće EU donose izmjenne prijedloge koje priprema Komisija.

Europska komisija uvela je od 2010. godine „kontrolni popis temeljnih prava” i stoga pregledava sve svoje zakonodavne prijedloge kako bi se osiguralo da „prolaze test temeljnih prava”.

„Kontrolni popis temeljnih prava” za prijedloge Komisije

1. O kojim je temeljnim pravima riječ?
2. Je li riječ o apsolutnim pravima (koja možda nisu podložna ograničenjima, na primjer ljudsko dostojanstvo i zabrana mučenja)?
3. Kako na temeljna prava utječu razne razmatrane opcije politike? Je li utjecaj povoljan (promicanje temeljnih prava) ili negativan (ograničavanje temeljnih prava)?
4. Imaju li opcije i povoljan i negativan utjecaj, ovisno o tome o kojim je temeljnim pravima riječ (npr. negativan utjecaj na slobodu izražavanja, a povoljan za intelektualno vlasništvo)?
5. Jesu li sva ograničenja temeljnih prava formulirana na jasan i predvidiv način?
6. U slučaju bilo kojeg ograničenja temeljnih prava:
 - Je li ograničenje potrebno kako bi se postigao cilj od općeg interesa ili u cilju zaštite prava i sloboda drugih (koga)?
 - Je li razmjerno željenom cilju?
 - Je li očuvana bit predmetnog temeljnog prava?

Godišnja Izvješća o primjeni Povelje

Europska komisija temeljna prava smatra središtem svih politika EU-a, te od 2010. godine izdaje godišnja Izvješća o primjeni Povelje o temeljnim pravima EU-a kojima se prati postignuti napredak i utvrđuju izazovi i problemi u provedbi temeljnih prava u EU-u tijekom protekle godine. Iz posljednjeg Izvješća za 2013. godinu vidljivo je da Sud Europske unije sve više primjenjuje Povelju u svojim odlukama, a nacionalni suci su sve svjesniji utjecaja Povelje te Sudu upućuju zahtjeve za smjernice.

Broj odluka sudova EU-a (Sud, Opći sud i Službenički sud) u čijim se obrazloženjima upućuje na Povelju povećao se s 43 u 2011. na 87 u 2012. Povelja EU-a citirana je 2013. u 114 odluka, što je gotovo tri puta više od broja slučajeva u 2011.

Sud EU-a nacionalnim sudovima izdaje Smjernice o primjenjivosti Povelje pri primjeni zakonodavstva EU-a na nacionalnoj razini.

Institucije EU-a pri predlaganju i donošenju propisa pažljivo razmatraju prava zajamčena Poveljom, dok države članice ona obvezuje samo pri provedbi politika i propisa EU-a na nacionalnoj razini

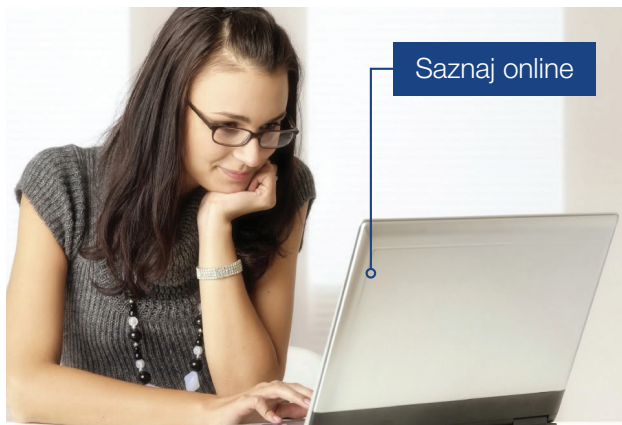
U Izvješću se navode primjeri slučajeva u kojima su temeljna prava zajamčena Poveljom imala ulogu u postupcima koje Komisija pokreće protiv država članica zbog povrede prava.

Među građanima postoji velik interes za pitanja temeljnih prava: najčešća pitanja građana u prepisci s kontaktnim centrom Europe Direct u 2013. vezana za pravosuđe, državljanstvo i temeljna prava odnosila su se na:

Kako do informacija o zaštiti temeljnih prava?

Europska komisija surađuje s odgovarajućim tijelima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te razini EU-a kako bi se građanima pružile bolje informacije o njihovim temeljnim pravima i o tome komu se mogu obratiti za pomoć ako smatraju da je došlo do povrede njihovih prava.

Europski portal e-pravosuđe je portal na kojem se nudi pristup uslugama u području pravosuđa. Na portalu se nalazi niz općih informacija od prava EU-a, sudskih praksi, prikaza različitih registara, do alata i korisnih obrazaca koji koriste građanima, poduzećima, pravosudnom osoblju i pravosudnim tijelima na svim jezicima EU-a.

<https://e-justice.europa.eu>

Europski ombudsman (Europski pučki pravobranitelj)

Europski ombudsman nezavisno je i nepristrano tijelo koje istražuje pritužbe na institucije, tijela, službe i agencije EU-a. Potiče transparentnost i kulturu usluga javnog sektora.

Cilj: Dijalogom izgraditi povjerenje između građana i Europske unije te održavati najviše standarde djelovanja u institucijama Unije

Europski ombudsman može ispitivati samo pritužbe koje se odnose na administraciju EU, te ne prima pritužbe na rad nacionalnih, lokalnih i regionalnih administracija, čak i kada se one odnose na predmete vezane za EU.

www.ombudsman.europa.eu

„Strateškim jačanjem vidljivosti i učinka rada Europskog ombudsmana želim pomoći institucijama EU-a da postanu učinkovitije, transparentnije i odgovornije“

Emily O'Reilly,
europski ombudsman

Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske

Pučki pravobranitelj je opunomoćenik Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda utvrđenih Ustavom, zakonima i međunarodnim pravnim aktima o ljudskim pravima i slobodama koje je prihvatila Republika Hrvatska. Hrvatska pučka pravobraniteljica je Lora Vidović. Na dužnost pučke pravobraniteljice stupila je 1. ožujka 2013. na mandat od osam godina.

<http://www.ombudsman.hr/>

Kome se još možete obratiti?

Osim institucija Europske unije postoji niz različitih tijela, službi i instrumenata gdje građani EU-a mogu dobiti više informacija i savjeta o pravima iz Povelje.

Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA)

surađuje s drugim institucijama i tijelima na nacionalnoj i europskoj razini s ciljem pomoći i pružanja stručnih informacija o temeljnim pravima EU-a. Pruža podršku pri poduzimanju mjera i odlučivanju o prikladnom djelovanju mjerodavnih institucija, tijela EU-a i njezinih država članicama.

<http://fra.europa.eu/en>

Portal EU-a Vaša Europa (Your Europe) državljanima EU-a i njihovim obiteljima nudi pomoć i savjete pri obavljanju aktivnosti u drugim državama članicama kako bi izbjegli nepotrebne poteškoće i birokraciju.

Portal nudi:

- informacije o **temeljnim pravima** koja proizlaze iz zakonodavstva EU-a
- informacije o načinima na koja se ta prava provode u **pojednim zemljama** (ako su nacionalna nadležna tijela pružila te informacije)
- mogućnost besplatnog obraćanja službama za pomoć EU-a **porukom e-pošte ili telefonom** za dodatnu pomoć i savjet.

<http://europa.eu/youreurope/>

The screenshot shows the homepage of the 'Your Europe' portal. At the top, there is a navigation bar with the European Union flag, the text 'Your Europe', and the URL 'europa.eu'. Below this is a search bar and a dropdown menu for language selection (English (en)). The main heading is 'Help and advice for EU nationals and their family'. The page is organized into several categories, each with a list of sub-topics:

- Travel**: Documents you need, Passenger rights, What can you take with you?, Money & Charges, Safety, Package travel & timeshare.
- Work & Retirement**: Working abroad, Finding a job abroad, Retiring abroad, Taxes, Unemployment & benefits.
- Vehicles**: Cars, Driving licence, Insurance, Registration.
- Residence formalities**: Workers and pensioners, Students, Jobseekers, Documents and formalities, Elections abroad.
- Education & Youth**: School, University, Traineeships, Researchers, Volunteering.
- Health**: Unplanned healthcare, Planned healthcare, Help from the pharmacy, When living abroad.
- Family**: Children, Couples.
- Consumers**: Shopping, Your online rights, Personal finance, Unfair treatment.

On the right side, there is a text box stating: 'This site is for you, the European citizen and for your family, to know your rights and to find practical tips to help you move around the EU.' Below this, it provides contact information for general questions: 'Europe Direct' or call 00 800 67 89 10 11 (Costa). At the bottom right, there is a 'see also' section with a link to 'Doing business' and a 'Follow us on' section with social media icons for Facebook, Twitter, and YouTube.

Your Europe Advice je služba koja pruža besplatne i individualizirane savjete za građane ili poslovne subjekte. Sastoji se od tima stručnjaka iz međunarodne neprofitne organizacije Europska služba za građansku akciju ECAS koji usluge pružaju na svim službenim jezicima EU-a. Oni su upoznati s pravom EU-a i nacionalnim zakonima u svim zemljama EU. Stručnjaci odgovaraju na pitanja unutar jednog tjedna, besplatno i na jeziku koji je korisnik izabrao. Svake godine tim stručnjaka odgovori na oko 21.000 pitanja.

- personalizirano i specifično savjetovanje o pravima u EU-u
- objašnjava kako ostvariti svoja prava u EU-u
- pojašnjava europski zakon koji se odnosi na određeni slučaj
- po potrebi upućuje na tijelo koje može dodatno pomoći

http://europa.eu/youreurope/advice/index_en.htm

Solvit je mreža usluga koju pružaju tijela državne uprave u svim državama članicama EU-a te na Islandu, u Lihtenštajnu i u Norveškoj ukoliko se građanin ili poduzeće iz EU-a susretne s dodatnim preprekama u drugoj državi jer javna tijela ne postupaju u skladu sa zakonodavstvom EU-a.

Mreža SOLVIT podsjeća odgovorna tijela na vaša prava u EU-u i surađuje s njima na rješavanju vašeg problema.

Cilj je SOLVIT-a je pronaći rješenje u roku od 10 tjedana, počevši od dana kad centar mreže SOLVIT u državi u kojoj se dogodio problem prihvati određeni slučaj.

http://ec.europa.eu/solvit/index_hr.htm

Reference:

- Priručnik o europskom antidiskriminacijskom pravu, Agencija Europske unije za temeljna prava i Vijeće Europe, 2010.
- Više o Europskoj uniji: Pravosuđe, građanstvo, temeljna prava, Europska komisija, 2013.
- Povelja o temeljnim pravima Europske Unije 2010/C 83/02
- Gospodarska i socijalna prava u Europskoj uniji, EU Hrvatski Zajednički savjetodavni odbor, 7. sastanak, Bruxelles, 2010.
- 50 pitanja i odgovora o pravima građana Europske Unije, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, 2013.

Linkoteka:

Informativni članci o Europskoj uniji - Povelja o temeljnim pravima

http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_1.1.6.html

Fundamental rights

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/index_en.htm

Summaries of EU legislation - Charter of Fundamental Rights

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/combating_discrimination/l33501_en.htm

The EU Charter website

<http://www.eucharter.org/>

Ugovori EU-a

http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_hr.htm

Europska komisija - Pravosuđe - Temeljna prava - Dokumenti

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/document/index_en.htm

Europska komisija - Pravosuđe - Temeljna prava - Povelja

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/charter/index_en.htm

edic.pulapola.eu

Radno vrijeme:
Pon. – pet. 09 – 13

Giardini 2, 52100 Pula
Tel. +385 52 555 935
+385 52 555 937
Fax. +385 52 555 936

edicpulapola@pula.hr
www.edic.pulapola.eu
www.facebook.com/edicpulapola
twitter.com/edic_pulapola

Imate pitanja
o Europskoj uniji?

Europe Direct
informacijski centar
Pula-Pola
može vam pomoći!

EDIC centar se sufinansira bespovratnim sredstvima koja dodjeljuje Europska komisija. Glavni koordinatorski aktivnosti centra je Grad Pula, a partneri su Istarska županija, Istarska razvojna agencija, te Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva.

Europska komisija podržava široku mrežu pružatelja informacija o Europskoj uniji, uključujući centre Europe Direct u Hrvatskoj. Glavna uloga te mreže je pružanje informacija i savjeta o politikama Europske unije, čime se institucijama EU omogućuje širenje informacija na lokalnoj i regionalnoj razini te aktivna promidžba dijaloga o Europskoj uniji. Ako trebate savjet, tražite pomoć u svome susjedstvu ili lokalni forum za promicanje dijaloga i svijesti o politikama EU-a, obratite se **informacijskom centru Europe Direct Pula-Pola**.

Europe Direct informacijski centar Pula-Pola (EDIC Pula-Pola) građanima nudi sljedeće usluge:

- odgovore na pitanja u vezi Europske unije, pravima građana EU-e, financiranju iz fondova EU i sl.
- organiziranje različita događanja i tribine vezane o temama vezanim uz EU
- poticanje građana na aktivno sudjelovanje na lokalnoj i regionalnoj razini u razmjeni stajališta vezanih uz EU politike
- bogatu ponudu publikacija i dokumenata o različitim temama vezanim uz EU

nakladnik
Europe Direct
Informacijski centar
Pula-Pola

uredništvo
Antonija Babić
Ana Šimić
Anamaria Škopac Pamić

tisak
MPS d.o.o.

naklada
300 primjeraka

prosinac 2014.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Europe Direct Informacijskog centra Pula-Pola i ni na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije. Europska unija sastoji se od 28 država članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja zadržavajući pritom kulturu raznolikosti, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan njezinih granica.

The project is co-funded
by the European Union